

Vihreän asialla

Ympäristöasiat ja luonnonsuojelu ovat maailmanlaajuisesti esillä enemmän kuin vuosiin. Raporttien ja dokumenttien myötä ihmisten tietoisuus lisääntyy ja välinpitämättömien määrä vähenee. Luonnonsuojelu on kuitenkin myös poliittista, eikä sekaan ole säästynyt lieveilmiöitä.

Greenpeace on ympäristön asialla ja valmiina taistelemaan planeettamme tulevaisuuden puolesta. Omien sanojensa mukaan Greenpeace on ympäristöjärjestö, joka ”tekee sanoista tekoja vastustaakseen ympäristön tuhoamista maailmanlaajuisesti ja tuodakseen esiin ratkaisuja rauhan ja ekologisen tasapainon saavuttamiseksi maailmassa”. Kumisaappaat, valkoiset haalarit, kumiveneet ja värikkäät laivat sekä ponnekkaat aktivistit ovat Greenpeacen julkisuuskuva. Tämä ei anna kuitenkaan täydellistä käsitystä järjestöstä ja sen luonteesta. Taluslehti Forbes on todennut Greenpeacen menestyksen johtuvan taitavasta median käytöstä. ”Sillä, mikä oikeasti on totta, ei ole mitään väliä. Ainoastaan se, minkä ihmiset uskovat olevan totta, on merkittävää.” (Forbes 11.11.1991)

Greenpeace aloitti toimintansa Kanadassa vuonna 1971. Sitten se on kasvanut valtavaksi koneistoksi, joka vaikuttaa ympäri maailman. Järjestöä voisi kuvailla eräänlaiseksi ympäristöröikosten vahtikoiraaksi, joka tarkkailee jatkuvasti valtioiden ja yritysten toimintaa. Greenpeace Internationalin päämaja sijaitsee Amsterdamissa, ja siihen yhteydessä olevat kansalliset ja alueelliset toimistot toimivat jo 41 eri maassa. Järjestö rahoittaa toimintansa yksityisten ihmisten lahjoituksilla, eikä ota vastaan rahoitusta yrityksiltä tai valtioilta.

35 vuodessa Greenpeace on ehtinyt tehdä paljon hyvää. Se on taistellut ansiokkaasti luonnon puolesta ja painostanut sekä valtioita että yrityksiä ottamaan huomioon ympäristövaikutukset toiminnassaan. Osaltaan Greenpeace on myös maailmanlaajui-

sesti ollut vaikuttamassa ympäristölainsäädännön kehittämiseen. Järjestö on tärkeällä ja hyvällä asialla eivätkä siihen liittyvät ongelmat koske sen tavoitteita, vaan toimintatapoja ja organisaatiota.

Greenpeace vaatii yrityksiä ja valtioita toiminaan lakien ja sopimusten mukaisesti. Se vaatii kaikilta toimijoilta demokratiaa ja läpinäkyvyyttä toiminnassaan, mutta ei kuitenkaan itse noudata täysin omia oppejaan. Greenpeace ei ole demokraattinen järjestö, eivätkä sen toimet kulje aina lain oikealla puolella. Järjestö ei kiistäkään, että sen aktivistit eivät rikkoisi vallitsevaa lainsäädäntöä, vaan näkevät toimintansa oikeutettuna. Kansalaistotelemattomuutta ei voidakaan Greenpeacen mielestä rinnastaa yritysten tekemiin ympäristöröiköksiin.

Hippiorganisaatiosta kansainväliseksi toimijaksi

Yksi järjestön perustajajäsenistä ja entisistä johtajista, **Patrick Moore**, erosi järjestöstä vuonna 1986 ja perusti oman ympäristöjärjestön, Greenspiritin. Hänen mukaansa Greenpeace oli kiinnostuneempi kapitalismin ja globalisaation vastustamisesta kuin aidosta ympäristönsuojelusta. Moore on ollut eronsa jälkeen yksi kärkeimmistä Greenpeacen arvostelijoista. Viimeaikoina Moore on kerännyt huomiota puhumalla ydinenergian puolesta. ”Ydinenergia on ainoa laajamittainen, kustannustehokas ja nykyisin myös turvallinen energianlähde, joka auttaa vähentämään kasvihuonepäästöjä samalla kun yritäm-

me tyydyttää kasvavaa energian tarvetta”, Moore totesi huhtikuussa Washington Postille. ”Jokaisen vastuullisen ympäristönsuojelijan tulisi kannattaa tätä suuntaa”. (WP 16.4.2006) Greenpeace Nordicin, eli suomeksi Greenpeace Pohjolan lehdistövastavaan **Mikael Sjövallin** mukaan Moore saa toimintaansa todistetusti rahaa sekä ydinvoimateollisuudelta että Kanadan metsäteollisuudelta.

Moore ei ole ainoa perustajajäsen, joka on vuosien saatossa jättänyt järjestön. Myös **Paul Watson** on lähtenyt järjestöstä. Watson vastusti Greenpeacen kasvavaa byrokraattista järjestelmää. Hänen mukaansa järjestö ei kyennyt enää toteuttamaan alkuperäisiä tavoitteitaan. Watsonin viimeisinä Greenpeace-vuosina järjestön johtajana toimi Patrick Moore, joka vastusti järjestön harjoittamaa suoraa toimintaa. Näkemyserojen seurauksena Watson erosi ja perusti oman vihreän liikkeen, Sea Shepherdin. (1) Nykyisin Watson tekee yhteistyötä Greenpeacen kanssa. ”Viimeksi tänä vuonna vastustaessamme Japanin va-

Atomi- vai tuulivoimaa? Energia-politiikka puhuttaa maailmanlaajuisesti.

laanpyyntiä Eteläisellä Jäämerellä”, kertoo Sjövall.

Greenpeace on ympäristöjärjestö, mutta kansalaisjärjestö se ei sanan oikeellisessa merkityksessä ole. Greenpeaceella ei ole varsinaisia jäseniä, vaan järjestöllä on kannatusjäseniä, eli henkilöitä jotka lahjoittavat järjestölle rahaa. Äänivaltaa kannatusjäsenillä ei ole, ja päätöksentekoon he eivät voi suoraan vaikuttaa.

Greenpeace on hyvin hierarkkisesti järjestäytynyt organisaatio, jossa palikatut työntekijät tekevät päätökset ja vetävät linjat. Demokratiasta ei kuitenkaan voida puhua tilanteessa, jossa vajaa kolme miljoonaa maksaa ja pieni eliitti päättää.

Mikael Sjövallin mukaan Greenpeace Pohjola on osaltaan mukana luomassa suuntaviivoja kansainväliselle toiminnalle, mutta ei kuitenkaan saa rahoitusta kansainväliseltä Greenpeacealta. ”Päinvastoin, me rahoitamme osaltamme kansainvälistä järjestöä”, hän toteaa. Sjövallin mukaan kansainvälisen järjestön rahoittaminen on tarpeellista siksi, että kaikki kansalliset ja alueelliset toimistot eivät ole vielä omavaraisia, joten niiden pyörittämiseen tarvitaan apua. Vuonna 2005 Greenpeacen kansalliset ja alueelliset toimistot, kuten Greenpeace Pohjola, jakoivat kansainväliselle järjestölle noin 39 miljoonaa euroa. Kattojärjestö ei kuitenkaan tilinpäätöksensä mukaan ole pelkästään saava ja kehittyviä kansallisia ja alueellisia toimistoja tukeva osapuoli. Se

tukee myös Greenpeacen paikallisia kampanjoita sekä antaa järjestötukea yhteensä noin 40 miljoonalla eurolla (vuonna 2005). Voittoa kattojärjestö tahkosi vuonna 2005 noin neljä miljoonaa euroa varallisuuden ollessa noin 33 miljoonaa. Koko Greenpeace teki voittoa samaan aikaan noin 10 miljoonaa ja varallisuutta sillä oli noin 120 miljoonaa euroa. Vihreästä rau-

Suomalainen mäntymetsä.

100apes.net

hasta onkin vuosien saatossa kasvanut suurta bisnestä. Greenpeace pyöritti vuonna 2005 lähes 170 miljoonan euron rahaliikennettä vajaan kolmen miljoonan yksityishenkilön lahjoituksilla.(2)

Greenpeace on vuosien saatossa verrannut väkivallatonta aktivismiansa useasti **Gandhiin**, ja saman tekee myös Sjövall. Periaate Greenpeacen suorassa toiminnassa on ”jokainen vastaa itsestään”. Aktivistit toimivat yksityishenkilöinä ja vastaavat oikeudellisista seurauksista yksityishenkilöinä. Sjövallin mukaan Greenpeace tukee järjestönä kansalaistottelemattomuutta ja suoraa toimintaa sekä kou-

”Greenpeace saarnaa globalisaation vaaroista, mutta unohtaa samalla, ettei se olisi kasvanut itse mammutiksi ilman globalisaatiota.”

luttaa aktivisteja. ”Mikäli aktivisti tuomitaan oikeudessa sakkoihin, niin tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan Greenpeace auttaa heitä myös taloudellisesti.”, hän toteaa. Greenpeace rahoittaa aktivistien suoraa toimintaa mm. laivojen tai kiinteistöjen väkivallattomassa valtaamisessa. Suomen lainsäädännön mukaan yllyttäjää tulee rangaista samalla tavalla kuin teki-

jää (Rikoslaki 5. luku, 2§).

Greenpeace toimii nykyisin maailmanlaajuisesti syyttäjänä ja tuomarina. Tässä roolissaan se ei itse aina välttämättä toimi puolueettomasti ja läpinäkyvästi. Muun muassa tiettyjen tutkimustuloksien esiin nostamisella ja toisten huomioimatta jättämisellä on mahdollista pelata media-peliä. Kun Stora Enso ilmoitti, että tutki-

musten perusteella sen Venäjältä ostama puu on laillisesti hakattua, Greenpeace riensi kertomaan, ettei se pidä paikkaansa. Sen mukaan paikallisviranomaisten antama hakkuulupa ei ollut lainmukainen. Stora Enson selvitykseen osallistui myös ulkopuolinen FSC Controlled Wood -auditoija. Lopputulos selvityksessä oli, että hakkuut on tehty lupien mukaisesti ja ovat näin ollen laillisia. (3) Sjövallin mukaan Venäjän lainsäädännön mukaan metsien hakkuissa tarvitaan aina YVA-lupa. ”Stora Enson hakkuissa lupa puuttui ja hakkuut olivat siten laittomia FSC-auditoijan vakuutteluista huolimatta.” FSC on metsien sertifi-

oinnissa riippumaton ”kolmas osapuoli”. Olemassa olevista kansainvälisistä metsäsertifiointijärjestelmistä Greenpeace kannattaa juuri FSC- eli Forest Stewardship Council - järjestelmää, jonka tavoitteena on parantaa metsänhoitoa (4).

Greenpeace ei Sjövallin mukaan perusta kampanjoita tai syytöksiään kuvitelmiin. Hänen mukaansa kampanjat pohjautuvat aina tieteellisiin syihin ja faktoihin.

Greenpeaceella onkin palkkalistoiltaan useita eri alojen tutkijoita ja lisäksi heillä on oma tutkimuslaboratorio. ”Tämän lisäksi tutkimusta on ulkoistettu ja ostamme raportteja puolueettomilta tutkijoilta”, Sjövall kertoo. Stora Enson tapauksessa puolueeton arviointi ei kuitenkaan ollut Greenpeacen mieleen, sillä se ei tukenut sen omia väitteitä.

Salaliittoteorioita?

Kyseenalaistettaessa Greenpeacen rahoituslähteitä Sjövall on todennut, että ”Suomi tuntuu olevan niitä harvoja maita, joissa salaliittoteoriat elävät omaa elämäänsä. Ulkomaiset kollegani eivät yleensä joudu vastaamaan tällaisiin kysymyksiin.” (IS 22.12. 2003) Tämä ei kuitenkaan ole aivan koko totuus. Salaliittoteorioita on esitetty ympäri maailman.

Greenpeacea on vuosien varrella syytetty epäselvyyksistä ja laittomuuksista. Yhdysvaltalainen voittoa tavoitteilematon kansalaisjärjestö, Public Interest Watch, on ollut yksi järjestön rahoituksen merkittävimmistä kritisoijista. Vuonna 2003 järjestön nokkamies, **Mike Hardiman**, totesi Greenpeacen kehittäneen systeemin jolla se ohjaa tuloja verovapaalta järjestöltä (Greenpeace Fund Inc.) verovelvolliselle (Greenpeace Inc.). Hardimanin mukaan kyseessä on yksi rahanpesun muoto, jossa kaiken lisäksi varoja käytetään usein laittomaan toimintaan. (5) Sjövallin mukaan väite on posketon. ”Kaikki tilinsiirrot tapahtuvat Alankomaiden lakien ja tilitoimisto KPMG:n hyväksynnän puitteissa”, hän toteaa.

Greenpeace pitää itseään yleishyödyllisenä järjestönä ja tätä mieltä ovat myös useimmat valtiot, jotka ovat antaneet Greenpeaceelle verovapauden sen varainkeruun suhteen. Tämä vapaus pätee luonnollisesti kaikkiin yleishyödyllisiksi luokiteltaviin kansalaisjärjestöihin. Vuonna 1989 Kanadan viranomaiset kuitenkin poistivat Greenpeacelta veroedun. Viranomaisten mukaan Greenpeacea ei voitu laskea enää yleishyödylliseksi järjestöksi. Greenpeace yritti saada veroedun takaisin aina vuoteen 1999 saakka, jolloin se lopulta luovutti ja veti anomuksensa pois.

Greenpeace on saanut osakseen sen rahoitusta koskevaa kritiikkiä myös Suomessa. **Kimmo Sasi** on aikanaan vaatinut, että Greenpeacen tulisi ”bulvaanien” paljastamiseksi julkistaa kaikki yli 1600 euroa (10 000 markkaa) lahjoittavien nimet. Greenpeace katsoi kuitenkin, että se olisi ollut laitonta (IS 27.11. 1993). Sasi tuskin osoitti sormellaan pelkästään Greenpeacea. Varainkeruuseen saattaa

liittyä ongelmia ja vaatimus avoimudesta lahjoittajien kohdalla oli ainoastaan lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä ja estää mahdolliset laittomuudet. Arvostelua Greenpeacea kohtaan on tullut Sasin lisäksi myös hieman yllättävältä suunnalta. Vihreiden entinen puheenjohtaja ja väistyvä kansanedustaja **Osmo Soininvaara** vastasi taanoin Ilta-Sanomien toimittajan kysymykseen Greenpeacen toimista Suomen paperiviennin vaikeuttamiseksi Saksassa seuraavasti: ”en ole Greenpeacen toiminnasta innostunut, se on epäisänmaallista eikä se edes edistä kyseistä asiaa. Ostoboikotit ovat sinänsä ok-juttu, mutta niissäkin pitäisi pyrkiä tiettyyn objektiivisuuteen”. Sjövallin mukaan väite on perätön. ”Greenpeace ei ole kehottanut ostoboikottiin Saksassa”, hän sanoo. Vuonna 2005 Greenpeace kuitenkin organisoi boikotin Stora Ensoa vastaan. Boikottiin liittyivät muun muassa kirjailija **J.K. Rowling** sekä Saksan aikakauslehtiliitto (6).

Julkisuuskuvaansa vaaliva Greenpeace on itsekin sortunut tiedotuskömmähdyksiin. Se julkaisi Greenpeace Magazin -lehden numerossa 6/2005 valokuvan, joka kuvasi ”avohakkuuta pohjoissuomalaisen Peurakairanjärven rannalla”. Kuva ei kuitenkaan ole hakkuualueesta, vaan kuvassa on avosuo, jonka keskellä seisoi muutama kituva mänty. Kuvan yhteydessä kerrottiin saksalaisten käyttävän 19 miljonnaa tonnia paperia vuodessa ja, että joka viides maailmassa kaatuva puu kaatuu paperin vuoksi. Greenpeace Pohjolan mukaan lehdessä julkaistu kuvateksti oli Hampurin toimistossa tapahtuneen erehdyksen johdosta virheellinen ja tieto korjattiinkin heti julkistamisen jälkeen.

Tulevaisuus?

Greenpeace on ollut oikealla asialla ja on sitä osaksi edelleen. Järjestön puolesta työskentelevät aktivistit ja muut vapaaehtoiset tekevät pyyteetöntä ja arvokasta työtä. Itse organisaation toiminta herättää kuitenkin kysymyksiä. Greenpeace on nostanut itsensä normien yläpuolelle, tilanteeseen jossa vilpiton mieli oikeuttaa teot, jotka eivät aina noudata lakia. Greenpeace saarnaa globalisaation vaaroista, mutta unohtaa samalla, ettei se olisi kasvanut itse mammutiksi ilman globalisaatiota. Taitava median hyödyntäminen on ulottanut sen lonkerot ympäri maailman ja samalla sen ote vallasta on kiristynyt. Jatkamalla valitsemallaan tiellä järjestö kykenee varmasti kasvamaan vielä pitkän aikaa. Edessä hämöttää kuitenkin vastarinta, niin kansalaisten, yritysten kuin poliitikkojenkin taholta. On selvää, että jokainen globaalisti kestävästi toimiva tekijä ajautuu lopulta ahtaalle. Tämä voidaan nähdä esimerkiksi maailman USA tai Microsoft -vastaisuutena. Sama kohtalo on odottamassa Greenpeacea, mikäli se ei osaa ajoissa muuttaa kurssiaan ja suunnata takaisin juurilleen. Vihreälle rauhalle toivoo luonnollisesti pelkkää menestystä - toivomuksena kuitenkin objektiivisuus ja vastapuolen kunnioittaminen.

Peace.

1. www.seashepherd.org/crew-watson.html
2. www.greenpeace.org/international/press/reports/annual-report-2006
3. www.hs.fi/talous/artikkeli/Stora+Enso+Ven%C3%A4l%C3%A4inen+puu+on+laillisesti+hakattua/1135223050736
4. www.greenpeace.org/finland/fi/kampanjat/metsa/mets%C3%A4sertifiointi
5. www.nationalreview.com/murdock/murdock200310070839.asp
6. www.cathedralgrove.se/text/03-Europeans-Care-3.htm

Kirjoittaja on valtio-opin opiskelija. Kaikki kirjoituksessa esitetyt mielipiteet ovat tekijän omia, eivätkä ole millään tavoin rinnastettavissa Valtio-opin opiskelijat ry:n kantoihin.

